

BUITEN

6^E JAARGANG N^O. 7.

ZATERDAG 17 FEBRUARI 1912.

Foto F. Dinger.

SNEEUW IN 'T BOSCH.

INHOUD:

SNEEUW IN 'T BOSCH. ILLUSTRATIE	BZL. 75
ZEDEN EN GEWOONTEN DER INSECTEN, IV (VERVOLG), NAAR HET FRANSCH VAN J. H. FABRE, DOOR G. PR. G.	76
LENTEVERLANGEN (GEDICHT), DOOR ADA VAN DER VEEN	77
VAN WINTERVREUGDE DIE VOORBIJ IS, DOOR S., GE- ILLUSTREERD	BLZ. 78—83
TUINTJE IN SNIEUW, DOOR M. C. KOOIJ—VAN ZEGGELEN	BLZ. 80
VAN MIJN HEIDE, DOOR FELIX ORT	81
KOUD BEWAREN VAN VRUCHTEN, DOOR G.	82
DOOR DE SNIEUW, DOOR A. B. WIGMAN.	83
HONGAARSCH PAARDEN, DOOR G.	84
DE ILLUSTRATIE LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP TE 'S-BOSCH, GEILLUSTREERD	85
FOUCHÉ EN ZIJN VROUW, NAAR HET FRANSCH VAN G. LENÔTRE, DOOR F. C. J. S.	85

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

ZEDEN EN GEWOONTEN DER INSECTEN.

IV. DE CICADE. HAAR ZORG VOOR HET NAGESLACHT (Slot).

DE eitjes van de gewone cicade zijn eenigszins in de lengte uitgerekte en aan de beide einden kegelvormig toegespitst, zoodat ze vrijwel de gedaante hebben van uiterst kleine weverspoeltjes. Ze zijn $2\frac{1}{2}$ mM. lang bij $\frac{1}{2}$ mM. breed, en liggen dakpansgewijze over elkander. De kleur is aanvankelijk ivoorwit, maar September is niet ten einde, of ze hebben reeds een lichtgele kleur aangenomen. In de eerste dagen van October teekenen zich op die eitjes twee kastanjebruine puntjes af, klaarblijkelijk de oogjes van het dier in wording. Deze oogjes, die reeds vroeg tot kijken in staat schijnen te wezen, en 't kegelvormig achterdeel, geven aan de eitjes 't uiterlijk van zeer kleine vischjes, voor wie een notedop een zwembassin van alleszins voldoende afmeting zou zijn.

Tegen dienzelfden tijd zie ik zoowel op de affodillen van mijn tuin, als op die der naburige heuvels, aanwijzingen, dat tal van eitjes tot ontwikkeling zijn gekomen. Op den drempel der pas verlaten huisjes slingeren eenige afgedragen en gescheurde kleeren, die de jong-geborenen daar achtergelaten hebben, verlangend als ze blijikbaar waren naar een andere omgeving. Zoo aanstonds komen we nader op die lompen terug.

Mijn regelmatige bezoeken aan de broedplaatsen ten spijt, die om hun veelvuldigheid een beter resultaat verdiend hadden, mocht het me maar niet gelukken, een jonge cicade te voorschijn te zien komen. De waarnemingen te mijnen huize gedaan, troffen evenmin doel. Twee jaren lang verzamelde ik te gelegener tijd, allerhande takjes, waarvan ik volkomen zeker was, dat ze van cicade-eieren voorzien waren. Ik bewaarde ze in doozen, in buisjes, in stopflesschen; niets mocht baten. Ik kreeg nimmer te zien waarnaar ik zoo verlangde, d. i. het uitkomen van 't cicadeneitje!

Réaumur heeft een dergelijke teleurstelling ondervonden en beklagt er zich over, dat de zendingen zijner vrienden tot geen enkel resultaat hebben geleid, zelfs al droeg hij een twijgje vol cicade-eitjes in een glazen buisje met zich mee om 't op gelijkmatige temperatuur te houden. Ach, neen! hoogvereerde meester! 't doet me leed u die illusies te moeten ontnemen, maar noch de beschermende wanden onzer studeercellen, noch de koesterende warmte van uw vestzakje kunnen ons hier dienen. Wij behoeven voor ons doel een krachtiger prikkel; een kus der lieve zonne, als ze na een killen morgen ons de verkwikkende warmte van een heerlijken herfst dag schenkt.

Want, alleen als op een kouden nacht een zonnige dag volgde, nam ik waar, dat de eitjes zich geopend hadden, doch voor het te voorschijn zien komen der jonge insecten kwam ik steeds te

laat. Op zijn best zag ik nog een enkele spartelen aan een dun draadje, dat afhing van 't venster, waaruit hij zooveel ontsnapt was. Aanvankelijk meende ik, dat het beestje al dadelijk na zijn verschijning in een spinneweb was terecht gekomen.

Doch zie, juist toen ik er aan begon te wanhopen, of mijn nasporingen wel ooit met een gunstigen uitslag bekroond zouden worden, was het toeval me dienstig.

We schreven 27 October. Ik had een handvol affodillentakjes, door de cicade bezocht, in mijn werkkamer liggen, met het doel de boorgaten en hun inhoud nog eens aan een aandachtige beschouwing te onderwerpen. 't Was buiten frisch en daarom had ik de kachel aangelegd. Uitsluitend met de bedoeling de takjes wat dicht bij de hand te hebben, en allermint om te zien, welken invloed het matige haardvuur op de eitjes hebben zou, legde ik mijn takkebosje op een stoel niet ver van de kachel.

En jawel! terwijl ik bezig ben den gespleten stengel met mijn loupe te bekijken, zie ik vlak voor mijn oog, wat ik steeds gewanhoopt heb te zullen zien! Mijn takjes worden aanstonds bevolkt, bij dozijnen komen de larven te voorschijn en, dankbaar voor dat onverwachte voordeel, schenk ik al mijn aandacht aan het tooneel, dat zich thans voor mijn oog afspeelt.

Aan den mond van 't boorgat, vertoont zich te midden der verscheurde huidvezels een klein kegelvormig lichaampje, voorzien van twee zwarte kraal-oogjes en — ik merkte het vroeger reeds op — sterk gelijkend op een klein zonderling gevormd vischje. Op 't eerste gezicht zou men meenen, dat het eitje zich verplaatst heeft en van uit de diepte der schacht naar den uitgang is geklommen. Maar wie heeft nu ooit een ei door een nauwe buis zien kruipen, wie heeft ooit van een embryo gehoord, dat op eigen houtje een wandeling is gaan maken! Snijd ik het takje open en leg ik den inhoud er van bloot, dan ontsluit ik meteen het geheim. De oorspronkelijke eitjes zijn niet van plaats veranderd, maar ze zijn ledig en wat er overblijft, is een doorschijnend perkamentachtig hulsje, met een wijde opening aan de voorzijde, waaruit het zonderlinge schepseltje gekropen is, dat ik u thans nader wil schetsen.

De geheele lichaamsbouw, vooral de vorm van den kop met de groote zwarte oogjes, doen het diertje meer nog dan het eitje op een uiterst klein vischje gelijken. Een soort van buikvinnetje versterkt die illusie nog meer. Dit soort van roeirimpje, hetgeen niets anders is dan de scheede, waarin de voorpooten, naar achteren gericht, besloten zijn, stelt het diertje in staat eerst zijn omhulsel en daarna zijn geboorteplaats te verlaten, doordat het als een hefboom werkt en de werking van de reeds ontwikkelde klauwtjes der voorpooten steunt. De vier andere pooten, benevens de sprietten, zelfs met 't vergrootglas nauwelijks waarneembaar, zijn in een vlies besloten, dat het geheele lichaam omhult. De lichaamsvorm van de primaire larve, zooals we de cicade in dit stadium harer ontwikkeling zullen noemen, moge ver van sierlijk zijn, het stelt haar in staat zich uit 't nauwe boorkanaal te verwijderen, waarvan de doortocht bovendien nog bemoeilijkt wordt door de overblijfselen der eitjes van haar reeds verdwenen zusjes.

Verscheurde het dier zijn windsels, terwijl het nog in zijn duisternis kerker zuchtte, dan zouden zijn teedere sprietten, zijn lange, naar buiten staande pooten en de haakvormige graafwerktuigen zijner voorpooten hem bij zijn bevrijding kunnen hinderen, maar zoo ingebakerd als hij nu is, zoo glad en zonder uitstekende punten, werkt hij zich als een wigge naar omhoog en bereikt wel langs een moeilijken, slecht gebaanden weg, toch ten slotte het doel van zijn tocht.

Zie, daar vertoont het zich aan den mond van 't boorkanaal; de dikke kop schijnt moeite te hebben de afsluiting te forceeren. Zelfs onder het vergrootglas, vind ik niet, dat het werk noemenswaardig vordert. Na verloop van een half uur echter komt het schuitvormig lichaampje voor den dag, maar blijft nog met het achterlijf in de opening steken.

Onmiddellijk trekt het zijn gevangenis-pakje uit, laat het op den drempel achter, doch blijft er aan verbonden door middel van een dunnen draad, welks vrije einde zich tot een kokertje verwijdt, waarin het achterlijf gevat blijft. Aldus zovende tusschen hemel en aarde neemt de aanstaande aardbewoner een zonnebad, spartelt van vreugde met de pas bevrijde pooten, beproeft de kracht zijner ledematen en laat zich aan zijn veiligheidskoord welbehaaglijk heen en weder wiegen, tot hij den tijd gekomen acht, den koenen sprong te wagen. Zal hij in staat zijn de vele gevaren, die hem wachten, te trotseeren?

Het minste windzuchtje, voor hem een orkaan, smakt het op een barre rots, of doet het omkomen in den oceaan, nl. het plasje, dat de regens der laatste dagen in een wagenspoor hebben achtergelaten. Of het belandt in een dorre zandvlakte, waar hongerdood hem wacht, of op een leembodem, te hard om door zijn teedere pootjes bewerkt te worden. Nochtans is het voor hem zaak, zoo spoedig mogelijk diep in de aarde een schuilplaats te vinden, waar het beveiligd is tegen de koude dagen, tegen de nachtvorsten, die aanstaande zijn. Een langdurig rondzwerven aan de oppervlakte stelt het aan ernstige gevaren bloot, en deze, meer nog dan de vernielzucht der zwarte parasiet, leggen het wijfje de verplichting op, over een drie à vierhonderd kiemen te beschikken, wil ze haar geslacht niet zien te gronde gaan, bij de veelvuldige moeilijkheden, die het bij haar vestiging in de aarde ondervindt. Bij de laatste proef, die ik me voorstel, thans met de larve te nemen, zal ik haar zooveel mogelijk te gemoet

komen in de moeilijkheden, die zich bij 't zoeken eener onderaardsche woning voordoen.

Ik neem een weinig los, donker fijngezeefd heidezand; donker, ten einde de amberkleurige diertjes gemakkelijker te kunnen bespieden, en los, om haar de moeite van 't graafwerk te verlichten.

Ik vul een beker glas met dat zand, druk het een weinig aan, plant er een struikje thym in en zaai er ook een paar graankorrels in. Maar al zou de groei mijner planten 't wenschelijk maken eenige gaatjes in den bodem van mijn glas te boren, ik vrees, dat mijn aanstaande gevangenen er spoedig de aanwezigheid van bespeuren en er haastig door ontsnappen zouden. Mijn aanplant zal zeer zeker van die slechte afwatering te lijden hebben, maar ik kan er nu tenminste zeker van zijn, mijn beestjes met behulp van een loupe en met veel geduld weer te vinden. Verder beloof ik matig in de bevoëiing te wezen en mijn planten juist zooveel water te geven, dat ze niet van droogte omkomen.

Als alles klaar is en de graankorrels beginnen te ontkiemen, breng ik zes cicaden-larven op mijn akker. Dadelijk loopen ze heen en weer en onderzoeken den grond, waarop ze beland zijn. Eenige trachten vruchteloos tegen den wand van 't glas op te klauteren. Geen hunner, die aanstalten maakt om zich in te graven, zoodat ik me zelf afvraag, wat 't doel van die ijverige en aanhoudende onderzoekingen toch wel mag wezen. Twee uren zijn al voorbijgegaan en nog neemt dat heen-en-weer gedraaf geen eind.

Wat zouden ze willen? Zoeken ze misschien voedsel? Ik geef hun een paar kleine bolletjes, waaraan een pluimpje van verse wortelvezels fladdert, stukjes van bladeren, jonge grassprietjes, niets kan haar bekoren, niets haar wandeling doen staken.

Na eenig nadenken gaat me plotseling een licht op: onder gewone omstandigheden vindt de larve zelden of nooit dien willigen bodem, dien ik voor mijn voedsterlingen in gereedheid heb gebracht. Gewoonlijk verleent de grond haar niet dadelijk een geschikt punt, om in de aarde af te dalen, en de weersgesteldheid gebiedt het hun als eerste plicht, met allen spoed een onderzoek daaromtrent in te stellen. En ziedaar, wat mijn larven, de aloude traditie getrouw, thans ook doen, al bestaat er in dit geval absoluut geen reden voor.

Langzamerhand komen mijn vagebonden tot rust; ze schijnen besloten te zijn, het aardsche leven voorloopig vaarwel te zeggen. Met de haakvormige voorpooten beginnen zij den bodem te bewerken en weldra is er een gat ontstaan, alsof er een tamelijk dikke naald in was gestoken.

Na eenige minuten is dit gat een put geworden, waarin 't diertje afdalt, om zich verder niet meer te vertoonen.

Den volgenden dag onderzoek ik den inhoud van mijn beker glas, zonder de aardkluit te breken, die door de wortels mijner planten wordt bijeengehouden. Ik vind mijn larven op den bodem liggen, in haar graafwerk gestuit door 't glas. In vier-en-twintig uur tijds hebben ze door een aardlaag, ter dikte van een d.M. ongeveer, geboord, en als ze door den bodem van 't glas niet tegengehouden waren, zouden ze ongetwijfeld nog meer gevorderd zijn.

Op haar tocht zijn ze zeer zeker langs de worteltjes van mijn aanplant gekomen. Of ze zich onderweg even opgehouden hebben, om een kleine hartversterking te nemen, is haast niet denkbaar, want op den bodem liggen enkele wortelvezels, waaraan geen mijner gevangenen een mond gezet heeft. De mogelijkheid nochtans bestaat, dat ze zich door 't omkeeren van het glas, er van los gelaten hebben. 't Spreekt vanzelf, dat het jonge dier onder den grond geen ander voedsel gebruikt dan 't sap der wortels, evenals ze later, als volwassen insect, uitsluitend het vocht der takjes tot zich neemt. Maar op welk oogenblik zijns levens het zijn eerste slokje neemt, is me tot heden onbekend. Uit het voorafgaande leid ik af, dat de pas ontloken larve haast maakt, om zich in de diepte der aarde tegen de guurheid van het weder te beschermen, en er geen oogenblik aan denkt om onderweg ergens aan te leggen.

Thans breng ik mijn kluit heidegrond met planten en al weer op zijn oude plaats terug, en leg mijn zes opgegraven larven voor de tweede maal aan de oppervlakte. Onmiddellijk graven ze hun gangen en verdwijnen in de aarde. Het glas zet ik buiten op de vensterbank van mijn werkkamer, en stel het bloot aan de wisselvalligheden van het herfstweder.

Een maand daarna, tegen het eind van November, stel ik een tweede onderzoek in. Ik vind de jonge cicaden, elk afzonderlijk, diep in de aarde verscholen terug, doch los van de plantenwortels, vrij wel onveranderd, en veel minder levendig in hare bewegingen. Ik begin te vermoeden, dat ze, evenals zoo vele dier lager georganiseerde diertjes, zich den ganschen winter van elk voedsel spenen, en warm en wel in hun winterkwartieren voor de felle koude bevestigd, rustig den terugkeer van de lente afwachten, om een naburigen wortel aan te boren en hun eersten maaltijd te gebruiken.

Ik ben er helaas! niet in geslaagd, dat vermoeden bevestigd te zien. In April trek ik voor de derde maal het bosje thym uit de aarde en tracht, met behulp van mijn vergrootglas, de schuilplaats mijner kweekelingen te vinden. Dat is me met recht het zoeken van een naald in een voer hooi! Ten slotte bespeur ik ze, doch... dood. Zijn ze van koude omgekomen, ondanks de voorzorgen door mij genomen, den beker met een glazen stomp te overdekken? of van honger, omdat ze geen liefhebsters van thym zijn? Ik voor mij zie er van af, de oplossing van dit te lastige probleem te vinden.

Wilde men op dit punt voldoende zekerheid verkrijgen, dan zou men een veel dikker aardlaag moeten nemen, waarin de larven zich op behoorlijke diepte zouden kunnen ingraven; vervolgens zou men, onbekend als men tot heden is met haar lievelingskostje, het menu der voorgezette planten aanzienlijk moeten uitbreiden. De eenige moeilijkheid, die zich hierbij echter voordoet, is, hoe die uiterst kleine diertjes terug te vinden in een zandhoop van ten minste 1 M³, nu we ondervonden hebben hoe veel bezwaren het zoeken in een handjevol zwarte heidegrond reeds opleverde. Bovendien staat het bij mij vast, dat het diertje, tengevolge van 't gewroet in de aarde, de voedingsbron toch verlaten zou.

Is alzoo het onderaardsche leven der cicade in haar prilste jeugd tot heden een met zeven zegelen gesloten boek, dat van de meer ontwikkelde larve is ons al evenmin ontraadseld.

Wel worden ze, bij de bewerking der akkers, in groote hoeveelheden opgegraven, doch steeds hebben ze het geheim weten te bewaren, aan welke wortels ze zich bij voorkeur hechten.

Omtrent den duur van hun onderaardsch bestaan zijn we gelukkig iets beter ingelicht, en dit hebben we te danken aan de medewerking en de toewijding van enkele landlieden uit mijn buurt, die bij de diepe grondbewerking hunner akkers in de maand Maart de cicade-larven vinden en ze me bij honderden bezorgen.

Die geheele verzameling laat zich, geselecteerd volgens de grootte, tot drie duidelijk van elkaar verschillende categoriën terugbrengen, de groote, met reeds sporen van vleugels, zoodat de larven hebben, die ter aarde komen, de middelmatige en de kleine, die natuurlijk van drie verschillende leeftijden moeten zijn. Voegen we hier nog bij, de larfjes der jongste generatie, die blijkbaar aan 't oog mijner landelijke medewerkers ontsnapt zijn, dan vinden wij vier jaar voor den vermoedelijken levensduur van 't insect onder den grond.

Het levensstijdpers op aarde laat zich gemakkelijker berekenen. Tegen den zomer hoor ik de eerste cicaden, en een maand daarop heeft het orkest zich in zijn volle kracht ontwikkeld. Eenige nakomertjes geven tot de helft van September nog een paar *solis* ten beste, maar daarmee is 't concert dan ook afgelopen. Evenmin als de verschijning op aarde voor allen terzelfder tijd geschiedt, evenmin is 't aan te nemen, dat de September-virtuosen, tijdgenooten van de Juni-zangeressen zouden wezen. Nemen we het gemiddelde tusschen deze uiterste punten, dan komen we tot een leeftijd van nagenoeg 5 weken.

Een arbeid van vier lange jaren in de duistere diepten der aarde en slechts één maand van louter pret, ziedaar dan het leven van de cicade! Vier jaren lang heeft het insect het vuile perkamenten mijnwerkerspak gedragen; vier jaren lang de aarde met zijn graafklauwtjes omgewoeld, en nu de bemodderde grondwerker zich op eens gestoken ziet in een sierlijke kleedij, voorzien van vleugels, die in kleurenpracht niet voor die der vogels behoeven onder te doen, nu hij zich kan verlustigen in 't licht en zich baden in de zon, mogen we hem dan zijn lied van blijde levenslust en innige zielsverrukking misgunnen?

Neen! nimmer zullen de bekkens luid genoeg kunnen weergalmen, om uiting te geven aan een gelukzaligheid, die met zooveel moeite verworven en... zoo kort van duur is!

LENTEVERLANGEN.

O, nu te loopen in lichte lanen,
Onder de blanke bloesemsneeuw der boomen,
Van liefde en jeugd en blij geluk te droomen,
't Park een wonder sprookjesland te wanen
Waar op de stille vijvers kalme zwanen
Roerloos en statig aangedreven komen.
Waar wit en gele en zachtpaarse bloemen
Met lentetinten 't groene grasveld kleuren
En aangelokt door zoete bloemengeuren
Bijen en donkerbruin fluweelen hommels zoemen.

'k Verlang naar 't blij getjok van spreuwen in de goten,
En 't getrippel en getik van vogelpooten,
Op 't zinken dak en naar het druk gesnater
Van eenden, duikend in het kroosgroen water;
Naar gouden speenkruid en roodbruine iepenknoppen
En 't teere groen van hoge peppeltoppen,
Naar paarsgoudbruine jonge beukenblaren,
En naar de gele katjes van de hazelaren,
Naar witte wolken en 't hoog gerucht,
Van vogels, drijvend op de lichte lucht,
En 't gejoel van kinderstemmen in de weiden,
Bij 't plukken van de sneeuw-wit-blanke meien.

O, ik heb heimwee naar het buld'rend bruisen
Van bolle wind en naar 't zachte ruischen,
Van dennen en naar zoele lenteregen
En d' aardgeur, die uit bouwland komt gestegen,
Naar witte duivenvluchten en hun deinen
In blauwe lucht om slanke torenlijnen
En naar de berken, fijne sprookjesboomen,
Die in hun teere groene sluiers droomen.
— Maar Lente komt nog niet — 't kan nog niet zijn
En van verlangen doet mijn hart zoo'n pijn!

ADA VAN DER VEEN.

DE IJSBAAN TE AMSTERDAM ACHTER HET RIJKS-MUSEUM.

VAN WINTERVREUGDE, DIE VOORBIJ IS.

TRING-KINKELDE op de gracht, 't rinkelde voor mijn deur. Waarachtig, het geluid hield op voor mijn huis! Ik keek uit; twee mooie zwartjes stonden te trappelen, rood bepluimd de fiere koppen, sierlijk opgetuigd voor de lage zwaan-vormige sleë en George stapte uit. George, mijn Brusselsche vriend, die hier in Holland zijn studies voltooit, die al de maanden te voren gescholden had op het Hollandsch klimaat, waarvan hij zooveel, zooveel gedroomd had. Ah! la Hollande! la Hollande met sneeuw en ijs en schilderachtige boerinetjes in volkskostuum! Jawel, niets er van, tot nu toe niets dan lauwe lucht, regen, vuile straten, te warme kachels.... Maar nu! daar had je hem! „Tok-tok” op m'n deur. „Kom maar binnen vriend!” — Daar was hij dik ingestopt, met een bouffante tot aan zijn neus, met uitgestrekte handen, en stralende oogen.

„Le voilà, le voilà, le bonhomme Hiver!” Nou ga je mee, we gaan een sleëtocht maken, magnifique.... partout.... magnifique”.

En dit was nu juist het treurige van de zaak — ik kòn niet mee om de allerakeligste, ignobele, meer dan minne reden dat ik „verkouden” was. — „Maar Kerel, komaan, geef er niet om, je stopt je dik in!”

Maar mijn stem die niet spreken kon, sprak hier; m'n dikke keel, m'n rood gezicht waren feiten die niet te weerleggen waren.

„Waar heb je dat nou opgedaan, stommert, zei George, die sommige Hollandsche expressies al aardig te pakken heeft. Hoe kon je nou ziek te worden, nou 't zoo magnifique, zoo brillant is!”

„'k Heb 't in het „Paleis” opgedaan, waar ze de Violiers gaven en een soort ijswind door de zaal woei.... maar wat doet 't er toe, George, ik kan niet mee, vraag een ander.... sapristi jongen, ik weet wat! wil je een aardig meisje mee hebben?”

George lachte. „Een aardig meisje? wat graag. Waar is je aardige meisje?”

„Wacht maar, zei ik, een oogenblikje — bel jij maar even, dan schrijf ik een briefje”.

„Is ze uit Volendam?” vroeg George.

„Welnee, 't is geen boerinetje”.

„Uit Marken?” vroeg ie.

„Och wel nee, man, moeten alle Hollandsche meisjes nu persé op klompen loopen?” Zoo, 't briefje is klaar”. En daar kwam de gediensstige ook al juist op George's gebel.

„Trui wil je dit briefje eens even aan mijn nichtje brengen?”

„Jawel meneer, aan juffrouw Jeanne.”

„Aan juffrouw Jeanne.”

„Een nichtje, vroeg George, toen Trui af was. Daar heb je me nooit van verteld. Wie is ze? Waar is ze?”

„Dat wil ik wel gelooven, amice, zei ik. Ik heb je nooit over haar gesproken, je bent zoo'n charmeur, ik hoef je niet overal binnen te loodsen — maar nou ik niet mee kan,.... nou heb ik medelij met je, weet je,.... en waar ze is? Twee huizen hier vandaan, dus je hoeft niet lang te wachten. Zegen je m'n verkoudheid niet?”

„Peut être, peut être, zei George — on verra!”

Een oogenblik later was ze er zelf al. Ze had niet eens gewacht tot de sleë en haar begeleider haar kwamen halen en zonder te antwoorden op het briefje was ze mee gekomen. — Daar stond ze in mijn kamer ingebakerd als een hypermoderne eskimo. Een witte bonte muts tot over de kleine roze ooren, en op een blauwe trui een lang wit bont om hals en schouders gewikkeld. Haar rond klein gezicht keek er uit als een rozenknop.

„Dat is lief van je”, zei ze, dat je om mij gedacht hebt”.

„U zult m'n sleë cachet geven met al dat witte bont!” zei George opgetogen, die dadelijk galant werd en zeker alle Volendammertjes en Markertjes vergeten was, „kom nu gaan we, allons, allons!”

Ze waren in een oogenblik weg. Jeanne wenschte me nog beterschap, maar George rende de trap af — toen zag ik ze beneden instappen. — Eerst Jeanne, die 't witte bont nog eens zwierig over 'r schouders sloeg en haar handjes in de groote witte mof verstopte — toen George die gewichtig de teugels nam. De koetsier die straks achter op 't plankje zou staan, stopte de dekens om hen heen dicht. Vlak om de sleë heen stonden straatjongens met de handen in de zakken en gaapten hen aan. Een meneer stond ook stil, een oude juffrouw dito. Nu was alles klaar. De koetsier sprong boven en knikten me lachend toe. De belletjes der paarden rinkelde en daar gingen ze door de dikke sneeuw. Boven hen welfden de boomen hun donzen takken, de zon blonk op het ijs in de gracht en op den witten weg voor hen.... gelukkigen!

Ik voelde de ijzige kou door het raam naar binnen komen en ik ging weer zitten in mijn warm hoekje — ik die me op zoo'n prachtig dag, die misschien maar eens in de zes jaar kwam, ziek en ellendig voelde, ik stumperige naneef van een „misselijk nageslacht!” Toen, bij de kachel die telkens met een zacht geritsel gloeiende kooltjes liet vallen in zijn binnenste binnenste, ben ik

gaan zitten droomen — 'k dacht aan oude tijden, aan vroegere winters, toen „le bonhomme Hiver” zooals George hem noemt een welbekende gast was in ons land. Weken lang waren dan de grachten dicht, daar zwierden onze grootvaders en grootmoeders, toen nog in hun „lentetijd”, op het ijs. Alles was wintervreugde. Men maakte verre tochten van stad tot stad, van dorp tot dorp, kraampjes met van allerlei waren op de ijsvlakten verspreid, zwierige pracht-arresleden gingen langs den kant, priksleetjes kwamen voorbij met kinderen, of kleine handsleeën.... nu, nu stond jaren zoo'n oude sleë als een vergeten ding op stal. „Le bonhomme Hiver” kent ons niet meer, zal zij in haar donker hoekje gedacht hebben. „Le bonhomme” draait ons Hollanders den rug toe, nadat onze moderne tijd zijn wit sneeuwkleed onbarmhartig door verwijderd, hij wil niets meer van ons weten. Ja, hij probeert 't nog met de grachten; hij spreidt zijn gladde sterke ijskorst over het water, weer wil hij de jeugd zien glijden en zwieren langs Amstels kanalen. — De jeugd? in plaats daarvan komen zwart rookende ijsbrekers en kraken en vernielen zijn mooie werk.... Toen heeft hij zich met een zucht afgekeerd, le bonhomme, toen is hij het elders gaan zoeken! Toen is hij op zijn ouden dag een modern sportsman geworden. Hij is in de luxe-trein gaan zitten en heeft zijn pied à terre aan de Riviera genomen, hij heeft aan de Azuren kust gedwaald, hij heeft 't hof gemaakt aan honderden in witte winterpakjes gekleede „misses”, die hem verlangend wachten in Adelboden of Sint Moritz.... en daarop keerden zij zinnen zich naar Spanje en Amerika en was hij de strenge regeerder in New-York. „De winter” was voor ons Hollanders een oude kennis, een heel oude kennis die ons vergat, van wien we uit de verte alleen hoorden, dien wij vergaten.... En mij vergeten ze ook”, zal de sleë gedacht hebben, „ik ook ben een kind uit oude tijden..... Niemand kijkt mij meer aan, niemand denkt meer aan mij. De overgrootmoeders van dit geslacht werden nog in de familie „slede” naar haar theesaletjes gebracht — de sleden waren „het” vervoermiddel, toen verdrongen ons de rijtuigen, nu de lompe dikke auto's met hun affreuse geluiden... en er is geen ijs en sneeuw meer om de schaatsen en de elegante arreslee naar buiten te brengen! — Maar zie; daar opeens is „de Winter” weer gekomen! Adieu, alle misses in Adelboden, adieu Amerika. Gij zijt het niet alleen, Holland wordt nu ook eens uitverkoren door den ouden man, daar is hij weer! Daar is hij! Wij halen hem in met gejuich en gezang, voor den dag met de schaatsen en komaan, de sleden uit hun donkere hoekjes gehaald! De paarden worden opgetuigd, roode pluimen wapperen van hun manen neer, belletjes rinkelen aan hun tuigen.... belletjes rinkelen.... ja ze rinkelen.

Wat was dat? had ik gedroomd? had ik geslapen? Daar rinkelde het werkelijk! De slede was weer terug. Ze hield voor mijn deur stil. George en Jeanne! ja zeker, ik had geslapen en hoe lang niet, want het was donker in de kamer — alleen in de kachel zag ik de roode kooltjes knipoogen. Ik stak gauw een lamp aan en nauwelijks was ik daarmee klaar of de twee arresleeders stonden voor me. „Magnifique!” riep George.

„Zalig, o Kobi, zalig” hernam Jeanne, verrukt, terwijl ze haar rood neusje zacht tegen de witte mof aanwreef.

Toen overrompelden ze mij met een door uitroepen onderbroken verhaal van hoe heerlijk en hoe mooi en hoe goddelijk 't was geweest. Eerst het Vondelpark door, waar 't krioelde van schaat-

DE ALOUDE FRIESCHE HARDRIJDERIJ VOOR MANNEN EN VROUWEN.
DE BESTE RIJDERS VAN FRIESLAND: DIJKSTRA EN GEERTJE ENGELSMA (rechts).

FRIESCHE HARDRIJDERIJ VOOR MANNEN EN VROUWEN.

FRIESCHE HARDRIJDERIJ VOOR VROUWEN.

senrijders en sledevarenden en kijkers, toen van uit de prachtige lanen gedreven naar den meer openen Amstelveenschen weg, waar de slede geluidloos gleeed door de dikke sneeuwvacht. Buiten den weg, achter de al zeldzamer wordende stammen, de eindeloosheid der witte velden, zwarte kraaien zwierend voor hen uit, boerderijen onder de sneeuw, omringd door ijs-slootjes — honderden wilde eenden die zweefden boven het riet, troostloos dat ze geen water meer vonden. Zoo ging het naar het Oude Kalfje. Daar hadden ze gezeten in de lage ouderwetsche gelagkamer en zich gewarmd bij het vuur, want hun gezichten waren verward van koude, en koffie gedronken, dan langs den Amstel terug. Suffende schapen stonden op de sneeuw te staren, een was op 't ijs verzeild geraakt, en verderop werd het weer vol van schaatsenrijders. Dicht bij de stad zagen ze al meer en meer sleden.... er waren prachtig opgetuigden, maar geen slee en niemand deed zoo goed, zeide George als de onze en „mademoiselle Jeanne met haar witte muts en zwierend wit bont, dat achter 'r aandreef als een prachtige rookpluim, wanneer 't vlug ging....”

„En morgen gaan we weer! besloot hij, morgen naar Hilversum en de Baarnsche bosschen!”

„Wie weet hoe lang de echte winter weer wegblijft, zeide Jeanne, we moeten er van genieten!”

„En de sleë beleeft misschien haar laatste gloriédagen! zei ik. Geniet jullie maar, geniet maar, en vertel mij van je wintervreugde, kinderen! Ik heb de mijne gehad, zooals je ziet!”

„Je lijkt wel een oude grootpa, zeide Jeanne, maar in ernst Kobi, je moet gauw beter worden, neem wat warme kwast en slik van avond asperine en doe een doek om je keel.”

Ik beloofde 't en ze gingen samen heen en morgen, morgen zouden ze weer wintervreugde hebben!

Oh, le bonhomme Hiver, die teruggekomen is als van ouds.... maar die even gauw weer verdween ons alleen latend de herinnering aan een paar winterschoone dagen en wijdsche nachten van sneeuwschittering, van jeugdtrilling over ons oude Holland! S.

TUINTJE IN SNEEUW.

EEN stil tuintje en de stille witte sneeuw. Telkens moet ik er naar zien van uit mijn raam, naar dien tuin daarbeneden.

Het is zoo'n gewoon stadsding, niets bijzonders, omsloten door drie donkere schuttingen en ons huis; een soort namaak van tuin in den zomer, een verwaarloosd somber onding in den winter. Maar, nu heeft het gesneeuwd... den geheelen nacht zijn de vlokken geruischloos neergevallen en van morgen vroeg was het een openbaring. Daar praalde het in wijdsche witheid, in stille ontroerende plechtigheid. Het sombere vierkant met de treurend kale boomen en de zwarte aarde, was een droom geworden, droomde zelf een droom van smetteloze reinheid, want de grond was een effen, wit wollen tapijt, het groen der boomstammen ontrukte er zich moeiteloos aan, hield toch nog plakken sneeuw wit tot ver over de wortels en de verweerde houten schutting was als een diep donkerglanzende rand om de blinkende vacht. Die vacht was effen en glad — geen voetstap er in. Een klein struikje klimop droeg zwaar de witte sneeuw, een heuveltje van dorre blaren en afval was barmhartig gedekt door haar klee. En als ik weer naar boven zag, op gelijke hoogte van mijn raam, waren de takken als kant bevrozen tegen de blauwe, licht trillende lucht.

Zoo stil was het in het tuintje en zoo stil was het gebleven den ganschen morgen. Telkens moest ik er naar zien van af mijn werktafel. Ik dacht: „Nu heeft de tuin een ziel, een ziel die zich losmaakt van het aardsche; geen verschoppeling, geen onding, voelt 't zich meer, in 't midden van de stad. Het is hier veilig met zijn prachtklee van sneeuw, omsloten door zijn muurtjes, vergeten door allen en iedereen. Het tuintje droomt misschien zijn droom van bosschen en velden, zijn droom van de witte heide of van de oneindigheid....”

Daar breken opeens stemmen de stilte. Kinderstemmen zijn het. Eerst een paar, maar daarna meer en meer. Een zwarte plek op het wit van de sneeuw, een cape en een puntmuts, en nog een, en nog een. Donkere aardmannetjes die daar in de sneeuw ploeteren. Zij bukken zich, en daar vliegen de ballen! Luide snerpen de stemmetjes, gilletjes ritsen de droomerige stilte. Het zijn meisjes jongens daar beneden, een heel troepje, maar ze zijn bijna niet te herkennen met hun capes en puntmutsen, allen lijken

ze aardmannetjes. Een alleen springt als een roode vlek te voorschijn, rood manteltje en roode muts. De ballen zwiepen door den stillen tuin, ze bukken met de hoofden, graaien met de roode handjes in het witte klee. Het roodje staat nu vlak bij den groenen boomstam — heftig trillen de kleuren, groen, rood en wit tegen elkaar. Maar het is een kort oogenblik. Weg is ze weer! Daar hollen twee jongens; de een heeft den ander bij de kraag; een handvol sneeuw wordt in het rooden gezichtje gewreven. „Ik zàl je, ik zàl je!” „En nou jij! dàar — dàar!” Weer zijn ze uit mijn gezichts-veld. Nog even hoor ik de stemmen, dan sterft het geluid weg. De kinderen zijn naar binnen. 't Is schooltijd.

En als ik opsta en uit het venster kijk, zie ik het tuintje weer verlaten als vroeger, alleen zijn er diep donkere gaten in de sneeuw, de voetstappen der kinderen. Het geeft iets verdierds opeens in de zoo droomerige plechtigheid van straks — ik vind 't jammer, dat die kronkelende lijn er is van onregelmatige sporen.... maar ik wen er aan. 't Is of de stilte weer alles overwint. De tuin is niet wakker geschud door die dolle joligheid van jeugd en frischheid. En al was hij even wakker geweest uit zijn gedroom, nu peinst hij weer, nu ziet hij weer de wijde velden, nu wordt hij allengs weer wijdsch en statig, een stille gedachte aan berusting en oneindigheid... al is het ook maar een klein stadstuintje in de stille sneeuw....

M. C. KOOIJ—V. ZEGGELEN.

VAN MIJN HEIDE.

„JE MIENE ZEKER DAT 'K BANG WARE,
GOOI MAAR OP!”

DEN ganschen langen winternacht zijn zachtjes de donzige vlokken neergedaald, en nu ligt alles blank en vredig,

bedolven onder de witte wade. Een fijne grijze lucht, zonloos maar licht, weinig minder lichtend dan de wijde sneeuwvlakte. Enkele zware, sombere lijnen, die het sneeuwdak der dagloons-hutjes scheiden van de grauwwitte kalkwanden. Teer spreiden de takken der kale pruimeboom-pjes op tegen 't lichte grijs van lucht-verschiet. En de sparren, met zware armen, dragen rustig en tevreden hun hooge, donzen dekking.

Op de heide niets dan donkere spikkels en sprieten hier en daar, waar een hogere heidestruik zich op heeft gericht als om de stadig vallende vlokken af te weren. Tegen de rust van lijnen en tinten de warreling van takken van 't hakhoutwallekje — zwaardere takken met hooge ruggetjes-wit, lichtere twijgen vrij omhoog. En rosbuig gebladert kleurt teeder onder den lichten last van sneeuw.

De verre verschieten van bosschen en heuvels vagen weg in fijne grijze neveling. Kerststemming zweeft over het vredige landschap, door de zacht-vallende vlokken zorgzaam-koestrend toegedekt, in stille drooming wachtend op voorjaars-ontwaking door de vriendelijke streeling der lentezon.

Het grijze gewolk teekent zich, breekt — en de zon ontmovert de vredig-sluimerende heide tot een diamantenveld. Alles straalt en schittert en flikkert en tintelt in miljoenen flonkeringen; en teer grijs-blauwe schaduwen tinten de randen van weg en van helling en geven een rustpunt aan het schitter-moede oog. De heide is van kuische non, eensklaps ontmooverd tot ster der tooneelwereld — 't is dezelfde, maar hoe gansch anders! Hoe wisselde behaagzucht met deemoed, en schitterende geest met nederige devotie. Waar is de plechtige, vredige Kerst-stemming gebleven? De ijdelheden der wereld hebben overwonnen!

Maar ijle sluier-wolken glijden langs het zonne-gelaat; de sluiers worden dichter, de zon verbergt zich, en de hemel wordt grijs weer — een ernstiger, somberder grijs dan te voren. De sneeuw is gesmolten van menige tak; de heide steekt meer zwartig gestruik op in het droevige glanslooze wit; de dennebosschen zijn versomberd tot grauwwitte massa's met zeldzame en de verre verschieten van bosschen en heuvels zijn scherper belijnd, de hellingen met banen sneeuw-wit en strooken grijsstruikje of boom tegen de effen lucht. En weder is de heide een alle illusies van jongheid en schoonheid verloor: een vrouw door het leven geteisterd, en verdroefd door het leed.

De heide treurt stil, en zachtens schreien haar dennen....
FELIX ORTT.

KOUD BEWAREN VAN VRUCHTEN.

WAAR in ons land den laatsten tijd de aandacht zoo ruim valt op den invoer van bevroren producten, is het wel interessant iets te vernemen over het bewaren van vruchten onder lage temperatuur. De „Revue Horticole” vertelde daarvan dezer dagen het volgende:

Koude is een hulpmiddel bij het bewaren van fruit op grond der ervaring dat bij hooge temperatuur een vrucht snel rijpt; daarentegen wordt het rijpingsproces vertraagd naarmate de temperatuur der omgeving lager gehouden wordt. Bij $+2^{\circ}$ Celsius zal bv. een perzik, welke over 5 dagen volrijp zou geweest zijn, in de koelkamer daarover 20 dagen doen, en een peer 10 dagen voor het rijp zijn geplukt zal er twee maanden noodig hebben om dien toestand te bereiken.

Natuurlijk zijn andere oorzaken, in den aard der vruchten zelf gelegen, hierbij van invloed op den tijd.

De toepassing dezer bewaarmethode in het groot, is nog niet zoo oud. Pas een goede twintig jaren geleden begon de import van Kaapsche vruchten, in koelruimte vervoerd, in en over Engeland, aanvankelijk door schepen der Union- en Castlelijnen, bij een reisduur van ± 17 dagen.

Amerika vooral bergt zijn reusachtige appelloogsten grootendeels in koelkamers op, om er lang mede in eigen behoeften te kunnen voorzien en ze te exporteerden. Sedert een tiental jaren verschijnen die vruchten geregeld op de Europeesche markt.

Frankrijk kan binnen twee etmalen uit zuidelijker landen reeds vroeg in het voorjaar zijn vruchten betrekken en bovendien op eigen gebied gemakkelijk vervroegen; daarom heeft dit land minder belang bij overzeesche import dan de Noordelijker gelegen landen. Toch bezit Frankrijk verschillende koelinrichtingen waar sedert een zevental jaren met succes perziken gedurende geheel October, enkele peersoorten zooals Doyenné du Commerce tot in Februari en Passe Crassane tot in Mei voor de Parijsche markt worden bewaard. De hier genoemde vruchten kunnen, wat uitmuntende kwaliteit zelfs na het koel bewaren betreft, niet door van elders verkregene worden geëvenaard.

De toepassing der zoo eenvoudig lijkende koelpraktijk gaat evenwel met genoeg bezwaren gepaard, zij vereischt een ervaring, welke slechts na veeljarige oefening verkregen wordt. Zoo speelt het kiezen van den juisten pluktijd bij den vereischten rijpen staat een groote rol; verder is de bijzondere verpakkingwijze der vruchten voor de koelkamer en het regelen der temperatuur lang niet ieders werk. Een oogenblik daling der temperatuur onder nul is voldoende om den geheelen voorraad te doen bederven.

Ook moet de wijze, waarop de vruchten als 't ware geschat worden, alvorens ze in normalen warmtegraad te kunnen brengen, aangeleerd worden. Al die wetenschap en handigheid is slechts in de praktijk te verkrijgen. Het is inderdaad mogelijk om bij het naleven van al die zorgen de vruchten in hun meest gunstigen staat, lang na den pluktijd te kunnen offereeren. Doch, net als bij alle onder koude of vorst bewaarde producten, zullen mislukkingen en minder gunstige resultaten nog vaak twijfel blijven wekken aan de reële waarde van het conserveermiddel, dat op zichzelf bekeken, uitmuntend is.

G.

VOADER HEW Z'N MUILE UITDAAN EN DE SCHEEZEN OPBONDEN.

TUSSCHEN EDAM EN VOLENDAM.

IJSVERMAAK BIJ LEEUWARDEN.

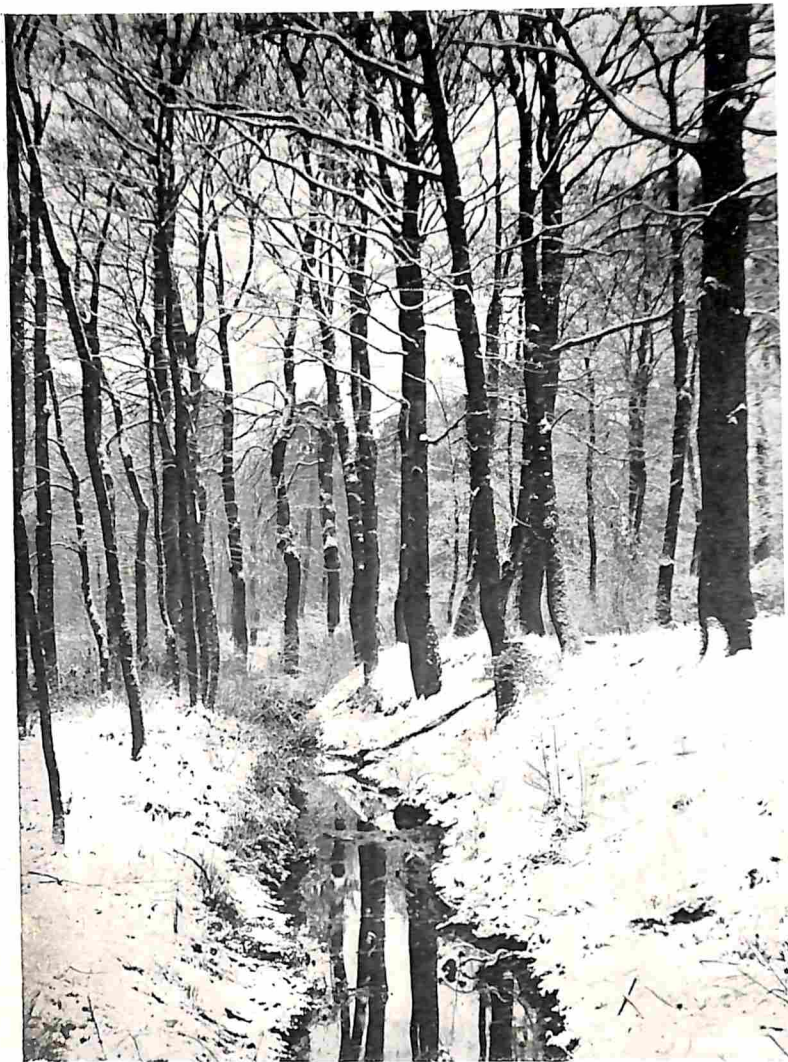

Foto F. Dinger.

AAN DE BEEK.

DOOR DE SNEEUW.

DEN eersten Februari was het beginnen te sneeuwen, en nu, op Maria Lichtmis, is het overal 'n witte wereld. De wegen zijn wit, en het hout is wit, wit is het veld en wit is het dorp, en alle boomen en struiken in het bosch zijn wit. Er is een eind gekomen aan den druiligen natten winter, opgehouden zijn regenbuien en windvlagen, en dorp en stad en land draagt een schitterend blank feestkleed.

En nu ben ik het dorp uit, waar de musschen van vreugde spektakelden en de hanen op de erven kraaiden vol levenslust, omdat alles zoo wit en zoo blank is, en zoo klaar en zoo rein, en ook omdat de zon zoo helder schijnt en al voorjaarswarmte begint uit te stralen. De kraaien plagen elkaar boven de besneeuwde landen, en in het eikenhakhout twisten de geelgorzen, dat het stuift en dwarrelt rondom.

Ik wilde, ik wenschte, ik... ja, wat wilde ik eigenlijk, en wat wenschte ik? Lachen, springen, dansen zou ik willen, en kan het toch niet in deze heldere, witte, klare wereld. De oogen mogen lachen, het bloed mag springen, het hart mag dansen in het lijf van vreugde over dezen schoonen blanken dag, over den reinen morgen, over de zachte sneeuw. De mond echter moet zwijgen in deze geheimzinnige, onbekende stilte. 'n Paar dagen geleden kende ik hier ieder boompje, ieder grasje; vandaag kom ik mijzelf voor als vreemdeling in eigen gebied. De slooten langs den weg zijn verdwenen, de struiken achter hen zijn dicht omhuld, en van de wilde rozen zijn slechts de roode bottels te zien; als kolen schitteren zij in al het wit. En dichtbij, pronkend in sprookjesachtige kleuren, zit de ijsvogel op een braamstruik, en strijkt met schrillen schreeuw weg. Het is mij, als had ik hem in een droom gezien.

Zoo eigenaardig nieuw is nu alles, zoo vreemd en onkenbaar. De dennen aan de brug zag ik nog nooit zoo, noch het besneeuwde heiveldje waarop ze staan. De palen dragen witte kapjes, en onhoorbaar sluipt een haast onzichtbaar wezeltje in de steenhoopen langs den weg.

Hoe zag eergisteren de kraai in het veld er uit? Een klein zwart vlekje, en vandaag is zij groot en zwart en flink. Vreemd! De rand van het beukenbosch is als blankgeschuurd koper, de stammen er achter zijn van louter zilver, en de pijnboomen glanzen in de zon als zuiver goud. Aan de twijgspitsen fonkelen diamanten, robijnen draagt de sneeuwbalstruik, en amethysten flikkeren aan het dichte struweel.

Aan den achterkant kom ik het kleine heidorpje binnen, en achter langs de huizen en tuinen gaat het verder. Kris en kras loopen de hazensporen, hier dichtbij kwam de vos langs, of zou 't een hond zijn geweest? Er zijn hier wel vossen in de buurt, en de sneeuw zou ze naar het dorp gedreven kunnen hebben. Maar de marter laat zich niet zien, ook geen spoor van hem is er. De

sneeuw heeft hem lui gemaakt, hij wacht dooiweer af. Slechts een bunsingspoor merk ik hier aan den mesthoop.

Het hout, ginds, achter den molen, dat trekt mij het meeste aan. Stroomend water, en goede schuilplaatsen, die de oude molen talrijk biedt, zijn den busing het liefste. Een kikker, door de beek meegevoerd, een vogel, die in de dorens zijn slaapplek heeft, een egel, die in het afgevallen blad den winter verslaapt, muizen, die de overgebleven beukenootjes zoeken, al dat gedierte vindt hij hier.

Het smalle stroompje is bijna verdwenen; onder sneeuw en dichte doornstruiken is het begraven. Waarschuwend strijkt de meerkol weg, luidt krassend vliegt een troepje kraaien, die slakken zochten, naar het beschermende houtgewas. Zwart fonkelen de sleedoornbessen in de sneeuw, vuurrood lichten de rozenbottels, en de kleine katjes der hazelaars steken grauw af tegen het wit.

Een lustig geluid, een vergenoegd „tiepiet”, „tiepiet” klinkt dicht bij me. Op den zilverwolligen kop van een bijna manshoogen distel zit de putter, de distelvink, lustig zijn „tiepiet”, „tiepiet” roepend in de stilte, het kopje koket draaiend, zich heen en weer bewegend dat de scherpe gele snavel blinkt, het vurige rood daarachter schittert, en de gele vleugelstrepen stralen.

„Tiepiet”, „tiepiet”, roept hij, en draait en wendt zich zelfvoldaan rechts, links... Er zijn hier geen bunsingsporen te zien, en langs de beek ga ik daarom het bosch in, den blik steeds op de sneeuw gericht. Sporen van hazen, van reeën, van konijnen en van muizen. Maar geen vos, noch buning, de heele beek langs. Hier in de buurt zou ik mijn vriend den koddebeier ontmoeten, die is veel beter met spoorzoeken op de hoogte dan ik. Hij is er nog niet. Maar daarom kan ik toch wel vast uitkijken.

Ook hier, aan den oorsprong, tusschen de witgekapte, groenbemoste steenen, onder de gele koningsvarens, niets, niets, alleen gekriebel van muizensporen. Ergeren zou ik mij kunnen, maar de dag is zoo rein, en de hemel zoo blauw, de zon zoo hel, en alles schittert en flikkert en licht en blinkt in het bosch. En het is zoo stil daarbij, zoo plechtig en zoo ernstig, alsof iedere dag zoo mooi is, of het leven altijd zoo vreedzaam en rustig, er nooit honger, zorg en nood ware.

Een zachte toon klinkt van den top van een dennetje, en als ik opkijk, valt een roode vlek op de sleedoorns, rood met leiblaauw en zwart. En daar nog een, maar die ontbreekt het heldere rood. Een goudvinkenpaar. Onophoudelijk klinkt de weeke, zachte, ronde loktoon, de staartjes wippen op en neer, de witte veertjes blinken, de roode borst steekt allerprachtigst af tegen de sneeuw. En dan valt een blauwe schaduw op den bodem, een bruine vogel komt aangesuisd, en voor ik goed weet, wat er gebeurt, vliegt het mannetje angstig lokkend over mij heen, de blauwe schaduw is weg, en het goudvinkwijfje ook. En ginds ver, op den spoordijk, daar zit de sperwer, en loert op nieuwe buit...

Door de dennen vervolg ik mijn weg, witgepoederd door de afvallende sneeuw. Een lokken, een angstig, vragend lokken komt naderbij. Een roode vlek beweegt zich tusschen de besuikerde naalden. De goudvink zoekt zijn wijfje. Heen en weer, dichtbij en verder af, kris en kras strijkt hij rond tusschen dennen en struikgewas, en lokt en lokt, en roept en roept, en lokt en roept vergeefs...

Het gaat mij aan het hart, dat vertwijfelde, angstige zoeken. 't Beste was nog als ik hem dood schoot. Maar als de sneeuw weggaat, en de lente komt, dan vindt hij wel weer een nieuwe gezellin, en denkt niet meer aan haar, die in den winter van zijne zijde werd weggepakt.

Hier op de sneeuw is een vlek, die er niet hoort. Ik buig een weinig links af, en daar kruis ik het spoor van een stevigen, met spijkers beslagen mannenvoet. De boschwachter is mij zeker al voor. Ik volg de stappen, en zie, dat ze een weinig naar het Oosten loopen. En daar, daar liggen gaaienvoertjes in de sneeuw, blauwe, roodachtige en zwarte. En hier zie ik ook bloeddruppelen, en een klein, fijn spoortje, dat van het slanke wezeltje, wit en verraderlijk als de sneeuw, met een zwart staartpuntje, die heeft hier den schreeuwerigen praalhans en bonten druktemaker uitgezogen. 's Mans voetstappen volgen klaarblijkelijk het fijne wezelgekriebel, en ik volg beide op mijn beurt. Eerst door het hooge bosch, dan naar de heide, waar vele houthoopen op weghalen wachten. Daar-tusschen zal de kleine sluipmoordenaar wel zitten. Hier zijn weer roode vlekjes in de sneeuw, en muizenharen vertellen duidelijk, dat een langstaart het slachtoffer is geweest. Een paar passen verder ligt het pas uitgezogen lijkje.

Ginds zie ik eindelijk ook den jachttopziener, gebogen over het spoor, de buks in de arm. En nu zoeken wij samen verder, steeds maar het fijne slingerlijntje in de sneeuw volgend. Nu eens gaat het links, naar een grooten houthoop, dan weer rechts naar het eikenhakhout, waar de hermelijn wellicht een slapend vogeltje besprong, dat echter te goed gedekt werd door den dichten takken-wirwar. Aan den anderen kant van het boschje komt het spoor weer te voorschijn, loopt door den greppel, langs het voetpad, en buigt weer af naar de houthoopen.

„Hier in de buurt heb ik 'n valletje staan, 's even kijken”, zegt mijn metgezel. We gaan links, en tusschen de hooge, besneeuwde hei staat een val; hoe hij haar teruggevonden heeft is mij een raadsel, want 't lijkt hier alles op elkaar. Maar ik heb ook geen boschwachtersoogen. De val is nog leeg... dan maar weer op zoek naar 't hermelijns spoor. Grillig loopt het tusschen de hoopen hakhout, telkens gekruist door andere sporen, die de koddebeier

mij alle zonder na te denken, hetgeen een groote zakenkennis ver- raadt, uitlegt: haas, konijn, haas, hond, wezel, busing, kat (we zijn hier niet ver van een boerderijtje) kraai, ree, eekhoorn, konijn, busing, egel, enz. Plotseling een zware voetstap, die we nog niet eerder ontmoetten. „Wild varken”, zegt mijn mentor lakoniek, en ja, nu zie ik ook de gespleten hoefindruk. 't Is waar ook, we zijn hier niet ver van een wildpark, en daaruit ontsnappen niet zelden dieren. Anders zouden we hier ook niet licht herten en reeën hebben. Voor het expres openzetten der hekken zorgen de stroopers wel, wier voetstappen we van tijd tot tijd zien, waarop de jachttopziener onveranderlijk met een grimmig gezicht zegt: „Tuig!”

Wat is dat daar voor 'n zuivere, mooie, drieteenige afdruc? Patrijzensporen. „'n Koppel van 'n stuk of tien”, verklaart hij, „ze zijn er al van Augustus af, en zijn geregeld den dans ont- sprongen”.

Nog steeds volgen wij het hermelijns spoor, en onwillekeurig moet ik er aan denken, hoe lang en aanhoudend zoo'n diertje 's nachts wel geloopt heeft, want wij gaan er al wel 'n drie kwar- tier achteraan. Maar toch, eindelijk, daar, bij die takkebossen houdt het ineens op, wij loopen er omheen, maar 't dier is er niet meer uitgekomen. Nog eens alles goed afgespeurd, misschien is hij wel op zijn schreden teruggekeerd, doch neen, hij zit er secuur in, en wij maken ons gered, aan zijn rooverijen een eind te maken. En dat blijkt nog 'n heel werkje, zoo gauw geeft de kleine roover zich niet gewonnen. Schudden van 't hout, stampen, roepen, 't geweer afschieten, 't geeft alles niets. „Dan maar op 'n andere manier”, zegt de boschwachter. Hij helpt me boven op den hoop, en stuk voor stuk gooi ik de bossen naar beneden, terwijl hij onder- aan met de buks gereed staat. Onder de bedrijven houd ik aan den anderen kant een oogje in 't zeil, opdat hij dáár niet ont- snappe. Steeds kleiner wordt de hoop, steeds hooger de afgeworpen takkenbossen, en steeds kouder mijn handen! „Je bent al over de helft, m'nheer!” roept mijn geleider mij bemoedigend toe, en hwijgend werk ik door in de klare winterlucht, nog 'n 20 bossen! Geen wezeltje te zien. „Goed opletten aan den anderen kant”, voegt hij me toe, en ingespannen tuur ik op den witten bodem, totdat mijn oogen er van tranen.

Nog vijftien, nog tien, nog zeven, nog vijf bossen. Zou hij er nog inzitten? „Vast, m'nheer”, zegt de opzichter met 'n beslist gezicht. Ik begin er anders haast aan te twijfelen. Pats, nog een bos, en nog een, ik sta op den grond. Er liggen er nog maar drie. Voor de veiligheid ga 'k wat op zij staan, zoo vlak voor den ge- weerloop is niet aangenaam. Je kunt nooit weten! Voorzichtig, haast aarzeland, trek ik nog 'n bos weg. Dan ineens iets wits, vlug wegspringen naar den weggeworpen voorraad, 'n opgewonden kreet van mij, de jachtpassie schijnt ook mij te hebben aange- grepen,.... panggg.... 'n daverende slag, verbrekend de einde- looze stilte der verre heiden, wegstervend in de verte, nog eens zwak terugkaatsend tegen den spoordijk. En als de rook is opge- trokken, ligt daar 'n mooi diertje, 'n spierwit hermelijntje, alleen 't staartpuntje fluweelzwart. Langzaam sijpelt een rood straaltje bloed uit het slanke lichaampje, besmettend de reine sneeuw....

„We hebben 'm toch gekregen”, voegt de boschwachter me zegerend toe, mij het beestje meteen aanbiedend.

De buks ligt op den grond, en langzaam, mij tot stilte aanma- nend, heft de man haar op, en schuift er 'n hagelpatroon in. Ik sta roerloos, beweeg alleen de oogen heen en weer, links en rechts, maar zie niets. Op de sneeuw valt toch alles zoo gauw op. „Daar in de bossen bewoog zich nog wat!” fluistert de kod- debeier mij toe. „Neem nog 'n bos weg....” Ik doe een stap in de richting, het doode hermelijntje nog in de hand, en nog voor ik bij de bossen ben, schiet er 'n bruin, vrij groot beest uit, ik roep, de boschwachter vuurt, 'n straal, 'n slag, en vlak voor mijn voeten stuip- trekt nommer twee, 'n mooie busing in vosbruine wintervacht.

„Zie zoo, nu hebben we ieder wat”, zegt mijn met- gezel, „ik heb de groote 't liefst, daar zit 'n mooie premie voor me aan, en we hebben meteen 'n paar groote roovers onschadelijk gemaakt”.

Hij met z'n busing, ik met 't hermelijntje in den zak, aanvaarden we zelf- voldaan den terugtocht door 't besneeuwde woud, de pijp in den mond, keuvelend over jachtgenot en winter- schoon.

Op mijn kamer staat 'n sierlijk, slank diertje, het hermelijntje, door vaardige

hand opgezet, en als mijn oog er op valt, moet ik altijd denken aan dien heerlijken tocht door het bosch, toen de wintervorst regeerde, en de sneeuw heur witte laken gespreid had over boom en struweel, die tocht, vol geheimzinnige bekoring.

A. B. WIGMAN.

HONGAARSCH PAARDEN.

HET mooiste wat men in den omtrek van Debreczin in het zuidelijke Theisgebied te zien kan krijgen is de „Hortobágy Puszta”, wel de grootste der Hongaarsche paardenstoeterijen. Het grondgebied dezer onderneming beslaat een oppervlak van 52000 vierkante Hongaarsche mijlen, waarvan de helft nog nimmer met de ploegschaar heeft kennis gemaakt.

Oorspronkelijk was dit geweldig groote, vlakke terrein een moe- rassig, met riet begroeid laagland, dat tengevolge van de over- stroomingen der rivier al hooger en vruchtbaarder werd en thans, nu de loop der Hongaarsche rivieren door kanalisatie bedwongen is, een kostelijk weidegebied vormt. Daar vinden duizenden runderen en schapen hun voedsel en worden de jonge, tweede Hongaarsche hengstveulens grootgebracht. Tot in hun twiede of derde levensjaar gemeten die paardjes daar de wilde, onge- bonden vrijheid, en wanneer eenmaal de tijd om ze op te vangen en te temmen is aangebroken, vereischt dit kloeke mannen, die over de handige rijkunst en den onverschrokken durf van een Mexicaanschen cowboy beschikken.

Uren en urenlang kan men door dit ontzaglijk groote weide- gebied heenrijden zonder iets anders te zien dan reusachtige kudden hoornvee, schapen en paarden, benevens enkelen der paar honderd menschen, met de verzorging der dieren belast.

Uit de boomlooze vlakte verheffen zich van afstand tot afstand de schilderachtige waterputten met hun lange ophaalboomen tegen de lucht.

In het gunstige jaargetijde leven ook de herders der puzta geheel in de open lucht, hun bed is de „bunda”, een wijde mantel van schaapsvel. Daar over het weidegebied vindt men ook strooien hutten en schuren verspreid, waar mensch en dier bij storm of regen een schuilplaats vinden kunnen; dat zijn ook de bijeenkomstplaatsen op bepaalde feestdagen.

Wie ooit in de gelegenheid was om het opvangen der wilde steppenpaarden met den lasso als ooggetuige bij te wonen, begrijpt dat de figuur der „esikos” als paardenbedwingers door de Hongaarsche dichters bezongen wordt. Stel u duizenden jonge hengsten voor, welke in volmaakt wilden staat binnen omrasterde perken gedreven, daar van opwinding en uit puur verzet hinniken en steigeren, brieschen en trappen, zoodat niemand er haast aan durft te denken ze te naderen, — en zie dan hoe de esikos die dieren rustig en zelfbewust tegemoet treden, ze lasso's om den nek werpen met kalm en welbeheerscht gebaar, en dan op de ruggen der ongetemde paarden springen, om er in vliegende vaart mede weg te rennen over het vlakke land.

Na zulk een dollen rit van een vol uur kan men zeggen dat het uitgeputte dier vrijwel getemd is, het heeft althans voorgoed een meester leeren kennen, het verzet van zijn woesten natuur- staat is gebroken en diezelfde vaste ruitershanden kunnen het verder gemakkelijk tot een rijpaard dresseeren. G.

Foto F. Dinger.

DE BERGRAND.

DE ILLUSTRÉ LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP TE 'S-BOSCH.

DEN BOSCH! — Aan het monumentale stationsgebouw, zeer zeker een der mooiste van ons land, stappen we uit. Opgetrokken in kleurige baksteen, afgewisseld door bergsteen, in renaissance stijl, maakt het met zijn twee ruime perrons, zijn rijk geornamenteerde vestibule, zijn prettige wachtkamers, een gunstigen indruk en doet zijn bouwmeester, den bekenden Amsterdamschen architect Ed. Cuypers, alle eer aan.

De „nieuwe stad”, grenzende aan het Stationsplein, in de laatste jaren verzezen, waar eertijds „Het Halve Maantje” en „De Werken” lagen, vormt een waardige entree voor de oude Hertogenstad. Geen eentonigheid van bouwtrant, waardoor zoo vele der nieuwe gedeelten onzer groote steden ontsierd worden, maar afwisseling van stijl, die het oog bekoort. De artistiek uitgevoerde fontein, ter herinnering aan de familie Jhr. Mr. P. J. Bosch van Drakestein, in leven commissaris der Koningin van Noord-Brabant, verhoogt het decorum van dit stadsgedeelte. Door den drukken Vischweg en den even levendigen Hoogen Steenweg bereiken we de Groote Markt, waar iederen morgen tot ongeveer elf uur de Brabantsche boerinetjes in haar typische kleederdrachten haar waren aan den man trachten te brengen. De Hinthamerstraat brengt ons naar het doel van ons uitstapje: het „huis” van de Illustre Onze Lieve Vrouwe Broederschap.

Over de oprichting en het doel dezer Broederschap is reeds menige strijd gevoerd. Zeker is ze een der oudste overblijfselen van het verenigingsleven uit vroegere eeuwen. Al ligt de juiste tijd van oprichting ook in het duister, met zekerheid mogen we aannemen dat de Broederschap een eerbiedwaardige ouderdom bereikt heeft. Reeds in den jare 1318 werden hare reglementen goedgekeurd door den Bisschop van Luik. Het merkwaardige stuk, daarop betrekking hebbende, is nog in het archief der vereniging aanwezig.

De godsdienstzin onzer vaders zal den eersten stoot tot de oprichting der Onze Lieve Vrouwe Broederschap gegeven hebben: in Zijne Moeder werd de Zaligmaker geëerd. De leden hielden gemeenschappelijke godsdienst oefeningen, getuige de eigen kapel die de vereniging in de St. Janskerk bezat. Deze kapel, waarin het H. Sacrament rust, behoort tot de fraaiste van den schoonen Bosschen kathedraal. Zij bergde van oudsher een mirakuleus Mariabeeld — het beeld der Zoete Lieve Vrouw van den Bosch genaamd — dat toen reeds van heinde en verre bedevaartgangers naar de stad trok. Een der „zoete namen” van de Moeder-Maagd — *Sicut lilium inter spinas* — is nog steeds de wapenspreuk van de Broederschap.

Den Bosch heeft zeer veel aan haar te danken. In haar bloeitijd (14^e, 15^e, 16^e eeuw) stond zij in hoog aanzien. Toen — en ook later — telde zij onder haar leden geestelijken en leken van hoogen rang.

Iedereen weet, dat in 1629 de Stedendwinger de sterke veste veroverde. In zaken den godsdienst betreffende was men toen nog niet zoo verdraagzaam als thans. Hoewel Frederik Hendrik

den Besschenaren een goed hart toedroeg, verboden de Staten-Generaal de uitoefening van den Katholieken godsdienst binnen de wallen van de oude Hertogstad. De bekende ds. Voetius eischte o.a. ook de opheffing van de Broederschap. Vooral door eischen o.a. ook de opheffing van de Broederschap. Vooral door eischen o.a. ook de opheffing van de Broederschap. Vooral door eischen o.a. ook de opheffing van de Broederschap.

De vereeniging zou voortaan voor rode werd dat voorkomen. De vereeniging zou voortaan voor rode werd dat voorkomen. De vereeniging zou voortaan voor rode werd dat voorkomen. De vereeniging zou voortaan voor rode werd dat voorkomen.

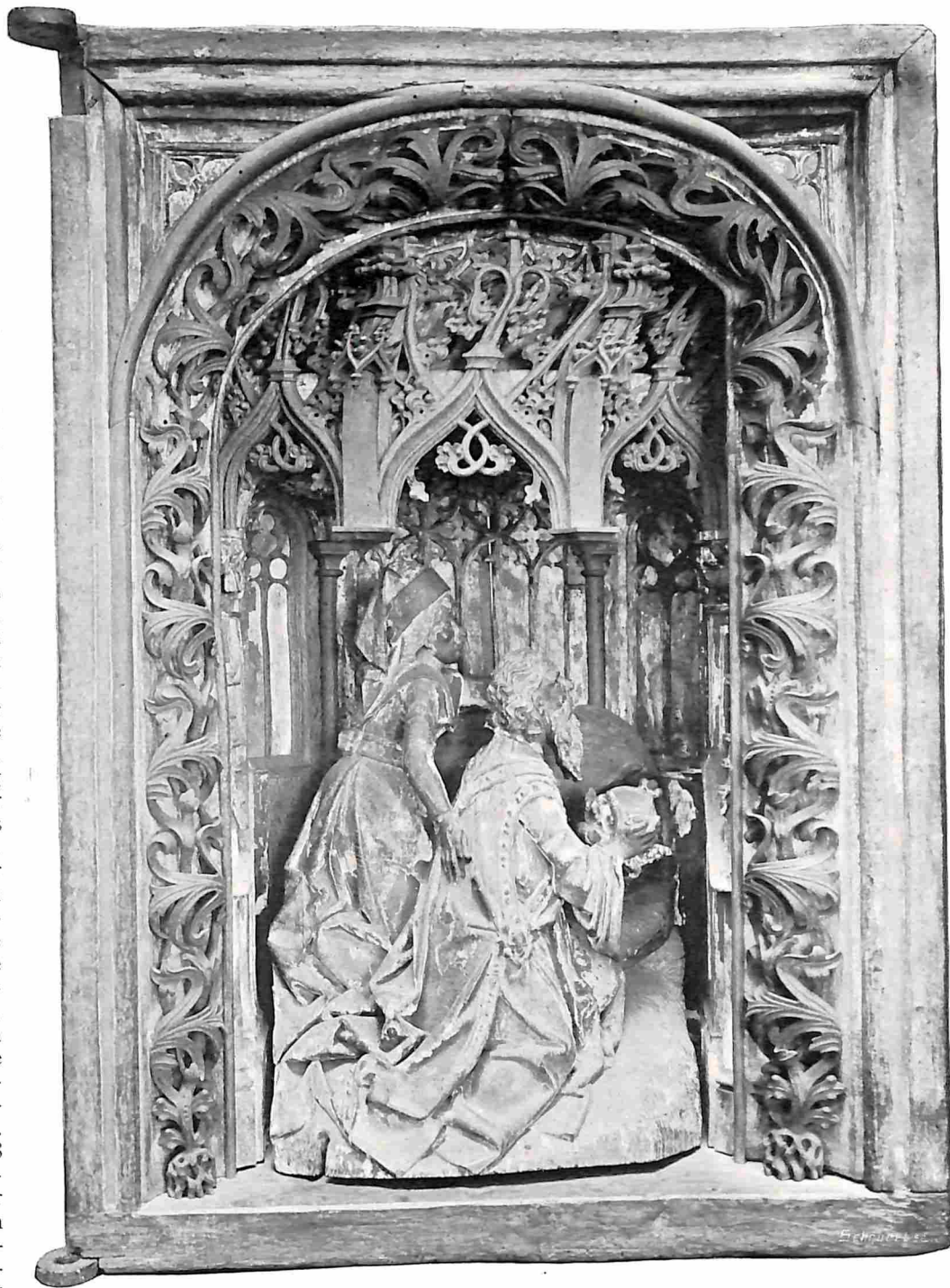
Brengen we nu na deze bijzonderheden een bezoek aan het „huis” dat in 1483 bij uiterste wilsbeschikking door Gijsbert van der Porten aan de vereeniging vermaakt werd. Uitzwendig bied het weinig bijzonders. Een breede trap voert ons naar de hal, waar twee producten van houtsnijwerk uit de achttiende eeuw onze aandacht vragen. Aan den wand vinden we het oude wapen der Broederschap: een zwaan dragende een lint in den bek waarop de spreuk: „*Sicut lilium inter spinas*”. Daaronder een lelie tusschen de dorens: het geheel omgeven door het rondschrift: „*Confraternitas Beatae Mariae Virginis, Sylvae Ducis*.”

Aan den anderen wand: „*Preanobilis, Dominus, Gerardus De Uden, Senator hujus, Civitatis, Confraternitatis, Fundator, Anno MCCCXVIII*.”

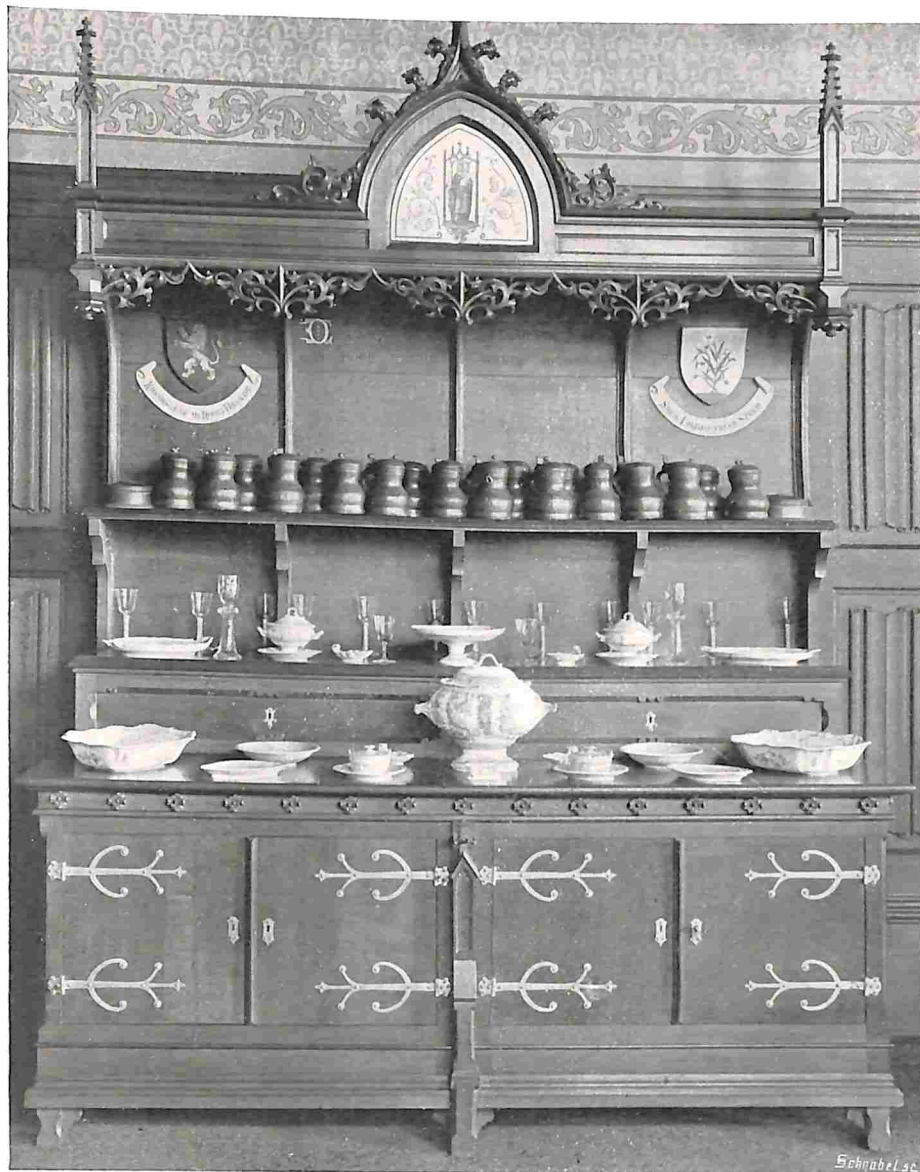
De derde wand, versiert met de wapens van Nederland en Meckelenburg, herinnert aan het bezoek van Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik.

Het achterste gedeelte der verdieping wordt ingenomen door de fraai betimmerde eetzaal. Een mooie groote schouw, versiert met het wapen der Broederschap, draagt drie opschriften, n.l.: „*Confraternitas fundata 1318*”, „*Aedes donatae 1482*” en „*Coenaculum instauratum 1868*”.

Links van den schoorsteen staat een fraai buffet, rechts een mooie kast. Beide zijn geschenken van de Ridderschap van Noord-Brabant aan de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Onder de bokalen of wijnpinten, die dit buffet sieren, wijst men ons ook den drinkbeker, die aan Willem den Zwijger toebehoort heeft, alsmede die van de graven van Egmond, van Hoorne en van Buren. In de kast rechts van den schoorsteen bewonderen we den fraai bewerkten gouden beker, door H.M. Koningin Wilhelmina bij gelegenheid van haar bezoek op 19 Augustus 1904 aan de Broederschap geschonken. Verder vinden we het wapenboek der vereniging, bevattende de wapens der Broeders van de jaren 1318 tot 1765. Een schilderijtje, de oorspronkelijken gevel van het „huis” weergevende, doet ons betreuren, dat indertijd restauratie noodig was. Langs den wand staan de mooi

DE ILLUSTRÉ LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP.
HOUTSNEEWERK UIT DE VIIIe EEUW.

DE ILLUSTRÉ LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP.
BUFFET DOOR DE RIDDERSCHAP VAN N.-BRABANT AAN DE BROEDER-
SCHAP CADEAU GEGEVEN. (Rechts het bokaal van Willem den Zwijger).

bewerkte zwanestoelen, versierd met het wapen van den broeder, dien ze tot zetel dienen. In deze zaal vereenigen de Broeders zich namelijk eens per jaar aan een gemeenschappelijke maaltijd.

Behalve de reeds genoemde kostbaarheden bezit de Broederschap vele belangwekkende missalen en een fraai uitgevoerde bokaal op verguld zilveren voet, door Tieleman van den Broek in 1531 geschenken. Eertijds had deze drinkbeker aan Maximiliaan van Oostenrijk behoord.

FOUCHÉ EN ZIJN VROUW.¹⁾

IN den tijd der diligences vond een reiziger, die genoodzaakt was van dit publiek vervoermiddel gebruik te maken, bij zijn aankomst te Parijs, op de binnenplaats der Messageries in de rue Notre-Dame-des-Victoires, kruiers die voor twintig sols hielpen bij het afladen der koffers, het adres van een hôtel meublé gaven, de bagage op hun draagplank stapelden, en op een sukkeldraffie door de drukte der straten loopende, den klant brachten naar het verblijf dat zij hem hadden aangewezen.

Op deze weinig statige wijze deed, op een der laatste dagen van September 1792, Joseph Fouché, die pas tot afgevaardigde was gekozen door de kiezers van Loire-Inférieure, zijn intocht in Parijs. Hij bracht

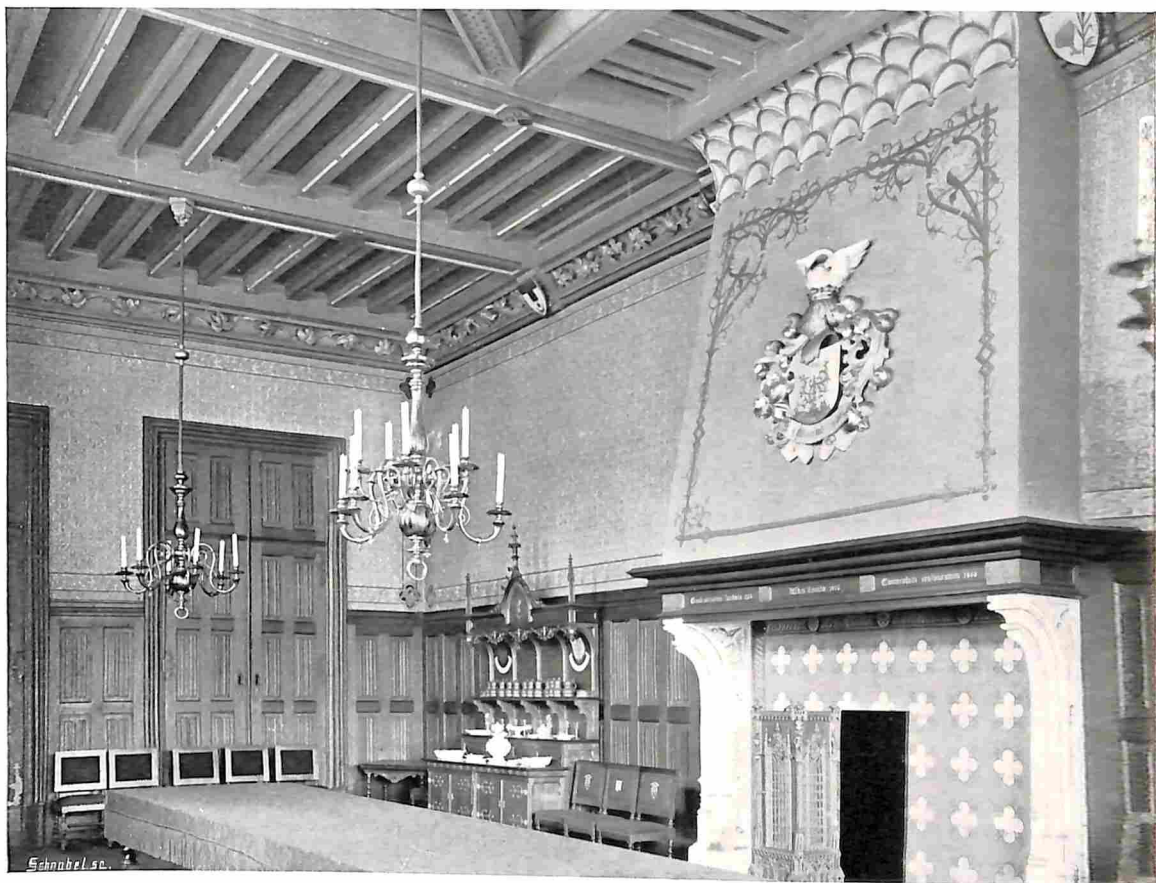
¹⁾ In deze merkwaardige studie wordt het intieme leven geschilderd van den „man van ijs“, die zulk een merkwaardige rol heeft gespeeld en achtereenvolgens is geweest: geestelijke, Jacobijn, lid der Conventie, pro-consul, varkenskoopman, ambassadeur van Frankrijk in Den Haag, minister van politie onder Napoleon, en die op 52-jarigen leeftijd als hertog van Otranto nog in het huwelijk trad met een jonge schoone prinses.

zijn vrouw mede, met wie hij den 16en van dezelfde maand gehuwd was; zij was achtentwintig jaar en heette Bonne-Jeanne Coiquaud. Zij was mager en leelijk, met haar rood haar en roode wenkbrauwen en haar uitstekende jukbeenderen.

Wie was zij? Dat is niet bekend; ongetwijfeld kwam zij uit een fatsoenlijke familie, want haar vader was, toen zij in het huwelijk trad, president der administratie van het district Nantes. Men heeft ten onrechte beweerd, dat zij deel had uitgemaakt van een geestelijke orde; van haar kindsheid, van haar opvoeding, van haar omgeving weet men niets. Zelfs toen zij de vrouw was van een bekend man, hoorde men nooit van haar spreken; zij gaat in het bestaan voorbij zonder een spoor na te laten; niemand merkt haar op of denkt er aan, naar haar te informeren; een woord, hier en daar, in de *Mémoires*, in particuliere correspondenties, dat is alles. Als men het leven van haren man stap voor stap volgt, voelt men dat zij daar is, achter hem, altijd aanwezig, maar steeds onzichtbaar, en men zal nooit anders dan een vaag portret van haar kunnen teekenen — een portret zooals die eerste daguerrotypen, waarbij men op den gepolijsten spiegel slechts een onduidelijk en onbestemd beeld ziet, met zware brutale schaduwen en van een spookachtige doorschijnendheid.

Ofschoon het echtpaar welgesteld was, leefde het zeer zuinig op de derde verdieping van een smal huis in de rue Saint-Honoré. Fouché kende het kwartier, daar hij als novice gedurende een jaar geleefd had in het Oratoire; hij was dikwijls door Parijs gekomen op zijne reizen naar de verschillende huizen der Orde, als hij van Niort ging naar Atrecht, van Atrecht naar Juilly, van Juilly naar Nantes. Vele afgevaardigden vestigden zich trouwens in de omstreken van de Tuilerieën, om dicht bij de Manège te zijn, waar de Vergadering zitting hield.

Fouché kwam er van het begin af geregeld. Op de tribune verscheen hij echter niet, want zijn zwakke stem was niet bij machte zich verstaanbaar te maken in de groote ruimte waar de Conventie vergaderde. Hij begaf zich reeds vroeg in den morgen naar het comité van financiën, naar het „comité de liquidation“, naar het comité der domeinen en van openbaar onderwijs, waarvan hij lid was; als een nauwgezet werker bracht hij er den geheelen dag door en keerde precies tegen etenstijd huiswaarts; zeer matig, zeer ordelijk, zeer gehecht aan zijne vrouw, die niet uitging wegens haar zwakke gezondheid en omdat zij reeds in het begin van den winter wanger was. Haar interesseerde buitendien niets dan haar huishouden en haar man; alles wat hij zeide vond zij mooi, alles wat hij deed vond zij goed, de opinies die hij achtereenvolgens aankleefde, deelde zij, niet uit gelijkheid van geest maar uit liefde. Deze vroom opgevoede Bretonsche verwondert zich niet als Fouché, bemerkende dat de wind uit den linkerhoek waait, in zijn *Réflexions*

DE ILLUSTRÉ LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP. EETZAAL.

sur l'éducation publique schrijft: „Alle godsdienst vernedert den mensch en verlaagt hem”.

Evenmin ontroert zij als hij op 19 Januari 1793, na de zitting laat thuis komende, haar mededeelt dat hij gestemd heeft vóór den dood van den koning en dat Lodewijk XVI veroordeeld zal worden. Nooit waren echtelieden meer volkomen vereend. In het voorjaar moet Fouché uit op een zending, en daar zij evenmin als hij het denkbeeld van een scheiding kan verdragen, besluit Bonne-Jeanne haren echtgenoot te vergezellen, ondanks haar vergevorderde zwangerschap. In Juni zijn zij in Champagne en in Bourgogne; op het einde van Juli vertrekken zij te zamen naar Nièvre en installeren zich te Nevers in het hôtel de la Nation.

De metamorfose is volkomen: op de karige levenswijz van de rue Saint-Honoré volgt zonder overgang de apotheose. Het gewezen lid van de congregatie van het Oratoire wordt als een koning ontvangen; men juicht hem toe, men bewierookt hem; hij betoont zich een goed vorst, spreekt van zijn welwillendheid, van zijn gevoeligheid, en doet voor Nevers een tijdperk van feesten en patriottische plechtigheden aanbreken, waarbij de geheele streek wordt uitgenoodigd. Op het jaarfeest van den val van het koningschap, 10 Augustus, schenkt burgeres Fouché het leven aan een dochter, en de vertegenwoordiger der republiek verlangt dat de geheele stad in zijne vreugde zal deelen. Reeds vroeg in den morgen begeven de corporatiën zich, getooid met de driekleurige sjerp en den wapperenden vederbos, naar het hôtel de la Nation om den gelukkigen vader te feliciteeren. de nationale garde is onder de wapens, de muziek speelt, onder de vensters van de kraamvrouw, haar patriottisch repertoire af. Het kind wordt gehaald en op straat vertoond: fanfares, salvo's. Er wordt een stoet samengesteld, en in optocht trekt men naar de Place de la Fédération waar de guillotine is opgesteld; daar tegenover staat het altaar des Vaderlands. Ten aanzien van de geheele bevolking, die door het buitengewone schouwspel is toegestroomd, ontvangt het kind, ten overstaan van burger Damour, peter, en van burgeres Champrobert, meter, den burgerlijken doop, het kind krijgt den naam Nièvre, wordt aan het gemeentehuis gepresenteerd, en in plechtigen optocht, geëscorteerd door het jubelende volk teruggebracht naar het hôtel de la Nation, terwijl op straat de patriotten den broederlijken kus wisselen en de gemeentelijke kanonnen aan de oevers der Loire dreunen. Dat men de klokken niet luidde was, omdat zij twee dagen te voren op bevel van Fouché gesmolten waren.

Aldus deed de proconsul zijne vrouw in zijn roem deelen. Hij beminde haar teeder, raadpleegde haar dikwijls, „mengde haar intiem in zijn leven, hoewel zij niet in het publiek verscheen”. — „Ze is het model van hare sekse”, schreef hij later. Rein van zeden, blijft hij de getrouwe echtgenoot, de bestendige vriend vol toewijding uit de eerste dagen van zijn huwelijk. Ondanks de „verschrikkelijke leelijkheid” van Bonne-Jeanne, is hij verliefd als een herder van Florian en hij doet zijn best om het te laten merken. Op het feest van Brutus, dat op 12 September aan de inwoners van Nevers op de vlakte van Plagny wordt aangeboden en waarvoor hij zelf het programma samenstelt, zijn een overvloed van liefdessymbolen, evenals op de galante feesten, welke Lodewijk XIV aan Mlle de la Vallière gaf. Wel is waar stond als hoofdnummer op het program de terechtstelling van drie misdadigers, maar men had ook vier populieren geplant, „waaraan de pijlkoker, de boog, en de blinddoek van Amor hingen”. In een boschje was een tempel voor Cupido opgericht, en bij het défilé der troepen, „moest iedere krijgsman dien het saluut brengen met zijn wapen”. Er waren „gratiën, spelend en lachend, vertegenwoordigd door kinderen en jonge meisjes, in het wit gekleed en met bloemen getooid”. Fouché was op het denkbeeld gekomen, gelukkigen te maken evenals hij zelf was en had voorgesteld om, tijdens het feest, deze jonge meisjes in den echt te verbinden met patriottische lotelingen; hijzelf was, zegt men, gecostumeerd als Hoogepriester der Natuur, en droeg een krans van vruchten, hetgeen niet zeer fraai zal gestaan hebben bij zijn galachtig-tragisch gezicht.

Ontevreden, en die vindt men overal! vertelden spottend, dat het feest slecht afgelopen was en dat, toen de proconsul de jeugdige patriotten uitnoodigde zich ieder een levensgezellin te zoeken onder deze kuische maagden, de veertig lotelingen allen vastberaden afsnelden op één meisje uit Donzy wier vader een rijke molenaar was. Het arme kind schreide heete tranen en wilde van niemand iets weten, omdat zij verliefd was op haar neef, den zoon van een hoefsmid uit Saint-Andoche, die niet onder de lotelingen was. Er ontstond een vuistgevecht om haar en de nationale garde moest er bij te pas komen. De orde werd echter hersteld en het feest eindigde met een banket, waaraan men Fouché in persoon

aan de tafels der grijsaards zwakken zag bedienen, een zóó Spartaansch banket, dat de vlakte van Plagny daarnaar langen tijd den naam van „geeuwhongervlakte” heeft behouden.

De man van Bonne-Jeanne is zóó gelukkig in zijn huwelijk, dat hij met één pennestreek het celibaat der geestelijken afschaft en elken priester verplicht „binnen een maand te huwen of een kind aan te nemen”. Overigens houdt hij zich ook met minder verheven zaken bezig: hij schraapt het goud uit de geheele streek bijeen en stuurt heele bezendingen geld en kostbaarheden, bisschopsstaven, fijn goudgalon, altaarkandelaars, tabernakeldeuren, mijters, met wapens beschilderd vaatwerk, reliquiekassen naar Parijs: zelfs de verguld-zilveren kroon der hertogen van Nevers, die aan de Conventie werd aangeboden en door een lid der Vergadering aan den voet der tribune werd verbrijzeld.

10 November komt de proconsul te Lyon aan, met zijne vrouw en de kleine Nièvre; hij gunt zich nauwelijks een uur om hen te installeren. Ternaauwernood aangekomen, trekt hij met zijn compère Collet de straten door, gevolgd door een met bijlen en knotsen gewapende bende, die zij ter plundering van de kerken leiden. Het heilig vaatwerk wordt gekaapt, kruisen en beelden worden stukgeslagen en de buit wordt in triomf weggevoerd. In

den stoet loopt een ezel, bedekt met een koorkleed, een mijter op zijn kop en aan zijn staart een crucifix, de Bijbel en het Evangelie. Op de place des Terreaux wordt halt gehouden, er wordt een vuur ontstoken, waarin men de heilige boeken werpt, en de ezel krijgt een maatje haver in een miskelk. Zoo was het begin.

Den volgenden dag stelde Fouché het Schrikbewind, „la salubre Terreur”, aan de orde. Op 4 December worden vierenzestig jongelieden, twee aan twee gebonden, tusschen twee evenwijdige kuilen die hun tot graf zullen dienen, door kanonkogels gedood, en Fouché ziet, op een verhooging gezeten, dit schouwspel aan. Op 15 December worden er te Brotteaux tweehonderdnegen op dezelfde wijze van kant gemaakt; nauwelijks was het werk door het afvuren der stukken, die te dichtbij opgesteld waren, begonnen, „of men ging aan het hakken en houwen; met pieken, schoppen en bijlen werden degenen afgemaakt die door het kanonvuur waren gespaard”. Dien avond kwam Fouché welgemoed thuis, omhelsde Bonne-Jeanne en vroeg belangstellend naar de kleine Nièvre, een kwijnend en nietig wichtje, welks zwakke gezondheid het hart der ouders met onrust vervulde. In zijn fijn, zenuwachtig en vlug handschrift, schreef hij aan zijn collega's van de Conventie die fameuze brieven, die uitingen schijnen van woestheid en bloeddorstigen waanzin. — „De tranen van vreugde vloeien uit mijn oogen, zij overstroomden mijne ziel... wij zenden hedenavond tweehonderd dertien rebellen onder het vuur van den bliksem.”

Bonne-Jeanne, aan wie hij ongetwijfeld inzage gaf van de rapporten die hij naar Parijs zond, want hij erkent zelf, „alles was gemeenschappelijk tusschen ons, arbeid, rust en slaap”, Bonne-Jeanne de eenige met wie hij te rade ging, keurt gedwee alles goed. Hij verliet haar in 't geheel niet, men zag hen beiden gearmd en rustig een luchtje scheppen in de straten van de stad, die verlamd was van schrik. Voor de veiligheid gevolgd door

zijn secretaris Dacheux en eenige patriotten, maakten zij een wandeling naar Brotteaux, de plekken bloedige modder op den grond te beschouwen, waar de overvolle graven uitpilden.

Op zekeren avond, toen zij op het punt stonden uit te gaan, meldt zich iemand aan: het is een vogelvrijverklaarde, een lid van de congregatie van het Oratoire, een vriend uit het seminarie van Nantes, de ex-pater Mollet. Opgejaagd, achtervolgd, niet wetende waar zich te verschuilen, komt hij naar zijn oud-collega en doet een beroep op hun oude kameraadschap.

— Houd u kalm, zeide Fouché tot hem.

Hij nam hem mede op de wandeling met zijne vrouw. Men ging de brug over; bij Brotteaux, op het verwoeste terrein met de wilgen die door het schrootvuur gehavend waren en de overblijfselen die den grond bedekten, kreeg Mollet het te kwaad; hij werd zenuwachtig, meende kreten te hooren die uit den grond kwamen, hij wankelde op zijn beenen en begon te stamelen. Bonne-Jeanne, die daar even kalm liep alsof zij in een rozengeaarde wandelde, begreep niets van de ontroering van hun metgezel. Fouché haalde de schouders op.

— Laat hem maar een leelijk gezicht zetten en spreek niet tegen hem, zeide hij tot zijne vrouw.

Mollet kreeg een paspoort en redde zijn leven.

(Slot volgt).

Naar het Fransch van G. LENÔTRE.

DE ILLUSTRE LIEVE VROUWE
BROEDERSCHAP.

GOUDEN BEKER! DOOR H. M. DE
KONINGIN AAN DE BROEDERSCHAP
CADEAU GEGEVEN.